

Ο ΠΑΡΑΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

Μυθολογία και Πραγματικότητα της Ευρωπαϊκής Παρακμής

Το ΕΥΡΩ αποτελεί ενοποιητικό μύθο της Ευρωπαϊκής παρακμής, όπως η ΑΠΙΟΤΗΤΑ αποτελούσε ενοποιητικό μύθο των Γερμανο-Ευρωπαϊκών πρωταρχών («Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία του Γερμανικού Έθνους» - η μεγαλύτερη επίσημα προβεβλημένη τριπλή αντίφαση στην ιστορία ως άκρον άωτον τεχνητότητας!), και ο ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ ΜΕΘΟΔΙΣΜΟΣ συνέστησε τον ενοποιητικό μύθο της Ευρωπαϊκής ακμής. Τα δύο προηγούμενα μυθολογικά ιδεολογήματα αποδείχθηκαν κενά και ατελέσφορα. Αυτή είναι και η μοίρα του σύγχρονου υποκαταστάτου των, ενός μυθεύματος αδυναμίας ανάλογης προς τη γενική ασθένεια της Ευρωπαϊκής κατάστασης στην παρούσα τροπή των χιλιετιών.

Η ιστορική Ευρώπη (Γερμανογενής και Γερμανοκεντρική κατά βάθος και κατ' ανάγκη), είναι συστατικά καταδικασμένη σε μια επαναλαμβανόμενη ηρωική αποτυχία, τώρα πια οριστική και τελεσίδικη – με ή χωρίς νέα έκρηξη παραμορφωτικής αστάθειας: γιατί αυτό μόνον πλέον διακυβεύεται, και η έκβασή του δεν εξαρτάται από τις Ευρωπαϊκές ροπές και αποφάσεις αφού εναπόκειται στη στρατηγική της Ηγεμονικής Δύναμης, των Η.Π.Α.

Το Ευρώ και η ΟΝΕ συνιστά μυθολογία βασικά για το είδος του ρόλου που παίζει στη σύγχρονη Ευρωπαϊκή πραγματικότητα: είναι ρόλος ψυχολογικός κυρίως και τακτικός (ρόλος «πολιτικός» με την τρέχουσα επιδερμική έννοια του όρου), όχι πρωτίστως οικονομικός.

Αλλά και επιπλέον, είναι φανερή μυθολογία και λόγω του **μυστηριακού συμβολισμού** που τεχνηέντως το περιβάλλει, και της **αφόρητης προπαγάνδας** που το συνοδεύει. Τα ουσιαστικά ζητήματα της επινόησης και εισαγωγής του σπάνια (ουδέποτε δημόσια) συζητούνται λογικά και επιστημονικά. Το χειρότερο, δεν υπάρχει καν λόγος δογματικός αναλυτικός του ιδεολογήματός του. Έχουμε να κάνουμε, στον αιώνα της

απελευθέρωσης της γνώσης, με ένα σκοτεινό άρθρο πίστεως χωρίς, όχι μόνον επιστημονική κριτική, αλλά ούτε θεολογία.

Γιατί το **Ευρώ** επιβάλλεται ως άρθρο πίστεως σε μια εποχή κατ' εξοχήν γνωστικιστική; **Προφανώς διότι αυτό που φαίνεται δεν αντιστοιχεί προς αυτό που είναι**, ακριβώς όπως η **αγιότητα** και ο **μεθοδισμός** ήταν στα προηγούμενα ενοποιητικά ιδεολογήματα ψευδεπίγραφοι και ανενεργοί.

Το χρήμα ως νόμισμα συνδυάζει τις δυο βασικές λειτουργίες της χρηματοπιστωτικής οικονομίας: ορίζει ένα **μέτρο αξίας** ενώ είναι ταυτόχρονα το μόνο **μέσο**, καθολικής αποδοχής στο χώρο θεσμικής ισχύος του, **για τη διενέργεια** της θεμελιώδους οικονομικής **πράξης, της ανταλλαγής και της θεμελιώδους χρηματοπιστωτικής πράξης, του δανεισμού**. Η τρίτη χαρακτηριστική λειτουργία του χρήματος-νομίσματος, απορρέει από τις δυο πρώτες: είναι ιδεώδες για την **αποθήκευση αξίας**.

Στον χώρο θεσμικής ισχύος του, το νόμισμα-χρήμα ως (καθολικό) μέσο ανταλλαγής και (τελικά) αποθήκευσης αξιών, έχει (σε μια δεδομένη στιγμή) την ίδια αξία (δηλαδή αγοραστική δύναμη) και την ίδια αξία χρήσης του, το ίδιο «ενοίκιο» μονάδας (δηλαδή επιτόκιο). Το επιτόκιο εκφράζει κατ' ουσίαν την απόδοση του ενεργού κεφαλαίου στην υπόψη οικονομία, τις παρούσες και τις (έλλογα) προβλεπόμενες μελλοντικές επιστροφές ανά μονάδα επενδεδυμένου κεφαλαίου στις διάφορες χρήσεις του. **Το φυσικό επιτόκιο εξαρτάται συνεπώς σε τελευταία ανάλυση από την ένταση (τον ρυθμό και την αποτελεσματικότητα) της πραγματικής οικονομικής δραστηριότητας**, τωρινής και αναμενόμενης.

Η κοινή αξία του χρήματος σε ένα αυτορρυθμιζόμενο σύστημα μεταβάλλεται αντίστοιχα προς το «ενοίκιό» του, όπως στην περίπτωση κάθε άλλου αγαθού κινούμενου σε ελεύθερη αγορά. Βέβαια, με την ύπαρξη και τον έντονο παρεμβατισμό των Κρατικών Κεντρικών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων στη νεώτερη Ευρώπη, η αντιστοιχία καθίσταται από ατελής έως διεστραμμένη. Οι Κεντρικές Τράπεζες μπορούν να αλλοιώνουν (κατά τις

απαιτήσεις και ανάγκες της οικονομικής πολιτικής των Κυβερνήσεων) **και την ποσότητα του χρήματος** (με τον έλεγχο των αποθεματικών του Τραπεζικού Συστήματος και την αγορά ομολόγων του κράτους) **και τα επιτόκια**, σαν οι δυο αυτοί παράμετροι να ήσαν ανεξάρτητες μεταβλητές. Αλλά τέτοια παρεμβατικά «κόλπα» μικρή και πρόσκαιρη επίδραση μπορούν να έχουν στην πραγματική υγεία και ρώμη των οικονομιών των χωρών.

Πέρα από παραμορφωτικές τεχνητότητες αυτού του είδους, η αξία του χρήματος σε ένα σύστημα με εντεινόμενη οικονομική δραστηριότητα θα έπρεπε να αυξηθεί, ακριβώς όπως και η αμοιβή χρήσης του. Θα παρατηρείτο μεγαλύτερη ζήτηση ανταλλακτικού μέσου, όπως και μεγαλύτερη ζήτηση αποταμιευτικού κεφαλαίου.

Εάν όμως σε τέτοια κατάσταση είτε η ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος, είτε η ποσότητά του άλλαζε κατάλληλα, η αξία του μπορεί να διατηρηθεί σταθερή παρά την αύξηση της έντασης της οικονομικής δραστηριότητας. Αυτό σημαίνει σταθερότητα στο γενικό επίπεδο τιμών (των αγαθών και υπηρεσιών), δηλαδή (σχετική) απουσία πληθωρισμού.

Αλλά η σταθεροποίηση (αυτόματη, όπως στα αρχαία συστήματα, ή παρεμβατική, όπως στα νεώτερα) της **εσωτερικής** αγοραστικής δύναμης του χρήματος, δεν μπορεί να εφαρμοστεί **ταυτόχρονα** και προς την **εξωτερική** αξία του, τη συναλλαγματική δηλαδή ισοτιμία του προς άλλα νομίσματα, ήτοι προς το χρήμα άλλων κρατών. Διότι σχετική αύξηση της έντασης οικονομικής λειτουργίας σε μια δεδομένη χώρα σε σχέση προς άλλη, σημαίνει κανονικά άνοδο της συναλλαγματικής ισοτιμίας της πρώτης χώρας σε σχέση προς την άλλη και καθυστερούσα χώρα. Ο λόγος είναι διότι σε αυτήν την εξωτερική αντιστοιχία δεν μπορεί να γίνει εξομάλυνση μέσω κοινής παραγωγής για τις δυο χώρες της ποσότητας του χρήματος (ή και μέσω της επικράτησης ενιαίων επιτοκίων). **Θα έχουμε λοιπόν αύξηση της εξωτερικής αγοραστικής δύναμης του χρήματος μαζί με την εσωτερική σταθερότητά του, για τη δυναμικότερη χώρα.**

Ας υποτεθεί ότι οι δυο αυτές χώρες αποφασίζουν να κρατήσουν σταθερή την ισοτιμία των νομισμάτων τους. (Αυτό μπορεί να γίνει με δυο βασικά τρόπους, ένας εκ των οποίων συνίσταται στη διατήρηση σταθερών ισοτιμιών, ενώ ο άλλος είναι η πλήρης νομισματική ένωση). Για την οικονομικά ισχυρότερη χώρα, αυτό θα σημαίνει ευνοϊκότερους όρους εμπορικών σχέσεων με την ασθενέστερη. Αυτό με τη σειρά του συνεπάγεται αυξημένη εξωτερική ζήτηση του ίδιου νομίσματος για μεγαλύτερες επενδύσεις στη χώρα με την πιο έντονη οικονομική δραστηριότητα και τη μεγαλύτερη απόδοση κεφαλαίου. Οι εξωτερικές αυτές ζητήσεις, αφού δεν μπορούν να εξομαλυνθούν με αύξηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας του νομίσματος που βρίσκεται σε ζήτηση, θα τείνουν να δημιουργήσουν στο εσωτερικό της ευρωστότερης χώρας ισχυρή ροπή ανόδου της εσωτερικής αγοραστικής αξίας του χρήματος, επομένως σημαντική αντιπληθωριστική τάση, για διόρθωση των όποιων πληθωριστικών πιέσεων η εντεινόμενη οικονομική δραστηριότητα μπορεί να εκθρέψει στην οικονομία της.

Προκύπτει ότι η φυσική άνοδος της αξίας του χρήματος που η αυξημένη οικονομική δραστηριότητα έχει την τάση να προκαλεί, μπορεί να ενεργοποιηθεί είτε στην εσωτερική είτε στην εξωτερική αγοραστική δύναμη του νομίσματος μιας χώρας, αλλά όχι κατά τον ίδιο βαθμό και στα δυο μέτωπα.

Με άλλα λόγια, με δεδομένη τη διαφορετική ένταση και αυξομείωση της οικονομικής δραστηριότητας σε διάφορες χώρες-οικονομίες, η εσωτερική αξία του νομίσματος (επομένως το πληθωριστικό επίπεδο) και η εξωτερική αξία του (συναλλαγματική ισοτιμία) είναι εγγενώς αντίρροπα μεγέθη: σταθεροποίηση και των δυο είναι αδύνατη σε ένα φυσικό σύστημα. Πράγμα που σημαίνει τελικά ότι η οικονομικώς ρωμαλεότερη χώρα, με ένα σύστημα σταθερών ισοτιμιών, εξάγει τις πληθωριστικές πιέσεις της στις ασθενέστερες χώρες. Ενώ, αντιθέτως, το σύστημα των ελεύθερα αυτορρυθμιζόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών

τείνει να απορροφά τους κραδασμούς από τις μεταβολές των ρυθμών της πραγματικής οικονομικής λειτουργίας στις διάφορες χώρες, επιτρέποντας τη διατήρηση σταθερότητας στην εσωτερική αξία του χρήματος και επομένως τη σταθεροποίηση του επιπέδου τιμών.

Ακόμη περισσότερο. Με τη μέθοδο της εγκαθίδρυσης συστήματος σταθερών ισοτιμιών, κανονικά διατηρείται η δυνατότητα άσκησης νομισματικής πολιτικής εκ μέρους των χωρών του συστήματος. Υπάρχει συνεπώς η δυνατότητα απαμβλύνσεως των φαινομένων που προκαλούνται από τη διαφορική οικονομική λειτουργία και επίδοση των χωρών. Αντιθέτως, στην περίπτωση της Νομισματικής Ένωσης, τέτοια δυνατότητα δεν υφίσταται, αφού η νομισματική πολιτική είναι αρμοδιότητα ενός Κεντρικού Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος, π.χ. της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ). Ως ποιο σημείο μπορεί η ΕΚΤ να λαμβάνει υπ' όψιν τα προβλήματα του ασθενέστερου Κράτους στη χάραξη της Χρηματοπιστωτικής πολιτικής της; Η απάντηση είναι σαφής και απλή: **ως το σημείο που αυτή η φροντίδα για την αδυνατότερη χώρα μετουσιώνεται σε θετική ωφέλεια για τις ισχυρότερες χώρες.** Φερ' ειπείν. Είδαμε ότι με το σύστημα σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών, στη ρωμαλέοτερη χώρα θα παρουσιάζεται τάση ανόδου της (εσωτερικής) αγοραστικής αξίας του χρήματος, δηλαδή πτωτική τάση για τον πληθωρισμό, ενώ συγχρόνως θα καλλιεργούνται έντονες πληθωριστικές πιέσεις στις οικονομικά ασθενέστερες χώρες. Αλλά βέβαια εάν η ανοδική ροπή της αξίας του χρήματος στην ευρωστότερη χώρα υπερβεί ένα όριο, δημιουργούνται προϋποθέσεις ύφεσης στην οικονομία της. Επομένως η ανοδική τάση δεν πρέπει να ξεπεράσει αυτό το όριο αντιστροφής. Αυτός ο όρος θέτει και ένα όριο στην εισαγόμενη πληθωριστική πίεση της ασθενέστερης χώρας. Και με αυτόν τον έμμεσο τρόπο λειτουργεί ευεργετικά (ή μάλλον μετριαστικά) και για αυτήν.

Ποιες είναι οι επιπτώσεις των αναλύσεων αυτών για την Ευρωζώνη, σαν σύστημα νομισματικής ένωσης, σχετικά, ιδιαίτερα, με την Ελλάδα; Ας

υποθέσουμε έναν μέσο όρο (M) έντασης οικονομικής λειτουργίας στην Ευρωζώνη, και δυο χώρες A και B, την πρώτη με οικονομική δραστηριότητα μεγαλύτερης έντασης από το M, και τη δεύτερη μικρότερης. Στην A θα δημιουργούνται αντιπληθωριστικές και στην B πληθωριστικές τάσεις. Επομένως η A θα μπορεί να εντείνει ακίνδυνα ακόμη περισσότερο την οικονομική της δραστηριότητα, ενώ στην B θα εκκολάπτονται συνθήκες υψηλού πληθωρισμού και ταυτόχρονα υποτονικής οικονομικής λειτουργίας (stagflation). Δηλαδή η αρχικώς υποτεθείσα διαφορά της A υπέρ της B τείνει να μεγαλώσει. Οι δύο χώρες θα ρέπουν να απομακρυνθούν ακόμη περισσότερο από τον υποτεθέντα μέσο όρο M. Που σημαίνει ότι κάθε απόκλιση τείνει σε ένα τέτοιο σύστημα να οξύνεται: αρχετυπικό παράδειγμα ασταθούς συστήματος. Έχει όμως το σύστημα όριο αστάθειας τέτοια υποβάθμιση της B που να αντιστοιχεί σε κίνδυνο ύφεσης της A λόγω του μηχανισμού που σκιαγράφησα παραπάνω.

Η αστάθεια είναι εγγενές χαρακτηριστικό της Ευρωζώνης – όπως και του συνολικού γεωπολιτικού (όχι μόνο οικονομικού) Ευρωσυστήματος. Τα ασφαλιστικά όρια της αστάθειας όμως είναι μάλλον θεωρητικά, ιδίως στην περίπτωση πολλαπλών προσβολών και συνταραγμών. Διότι το γεγονός είναι ότι το σύστημα θα τείνει να πολλαπλασιάζει από μέσα του τη δυναμική κάθε εμφανιζόμενου προβλήματος, πέρα από κάθε μέτρο. Έτσι θα τίθεται διαρκώς σε λειτουργία ένας φαύλος κύκλος συνεχούς επιβαρύνσεως του συστήματος με διασπορά των πιέσεων σε διάφορες γεωγραφικές περιοχές και οικονομικούς τομείς. Τα αποτελέσματα του φαύλου κύκλου θα εκδηλώνονται δηλαδή στα ασθενέστερα σημεία του συστήματος. Αλλά θα είναι λάθος να θεωρούνται ως έκφραση της αδυναμίας των σημείων αυτών και μόνο. Αντιθέτως αποτελούν κατά βάση τη φανέρωση των δομικών αδυναμιών του συστήματος στο σύνολό του. Και θα αντιμετωπίζονται επομένως με βάση το ίδιο μοντέλο παρεμβατικού κατευθυντισμού που

εκφράζει την Ευρωπαϊκή τεχνητότητα, και την μεγεθύνει μέχρι καταρρεύσεως.

Η αιτία ενεργοποίησης του συστατικού φαύλου κύκλου της Ευρωζώνης είναι δεδομένη και αναπόφευκτη. Τα κράτη-μέλη θα παρουσιάζουν αναγκαία διαφορετική απόκριση στις προκλήσεις των διάφορων εξελίξεων στρατηγικών, πολιτισμικών, δημογραφικών, τεχνογνωστικών, θεσμικών κ.λπ. Η οικονομική άποψη αυτής της ιδιωματικής διαφορετικότητας, θα είναι διαφορεική ένταση οικονομικής δραστηριότητας στις διάφορες χώρες. Παρόμοια διαφορετικότητα εμφανίζεται ακόμη και στις διάφορες περιοχές της αυτής χώρας, παρόλο που εκεί υπάρχει όχι μόνο ενιαίο νόμισμα και ενιαία οικονομική πολιτική, αλλά και ενιαία πολιτική οργανωτική αρχή.

Η αστάθεια του συστήματος της Ευρωζώνης θα κάνει αυτή τη διαφορετικότητα να έχει την τάση να τονισθεί όλο και περισσότερο. Αυτό σημαίνει βεβαίως, αυξανόμενες διαφορές στην απόδοση του κεφαλαίου μεταξύ των διαφόρων χωρών. Αυτό με τη σειρά του απαιτεί διαφορικά πραγματικά επιτόκια. Αλλά επειδή τα ονομαστικά επιτόκια για όλη την Ευρωζώνη θα είναι κοινά, τα μειωμένα πραγματικά επιτόκια σε χώρες με πιεζόμενη πραγματική οικονομική δραστηριότητα εκφράζονται με συγκριτικά υψηλότερο πληθωρισμό ή «φούσκες» αξιών. Ο υψηλός πληθωρισμός σε περιβάλλον χαμηλής έντασης οικονομικής λειτουργίας, συνεπάγεται υψηλή ανεργία. **Η χώρα θα υπολειτουργεί συνεπώς εν σχέσει προς τις μέγιστες δυνατότητές της, τόσο ως προς το κεφαλαικό όσο και ως προς το εργασιακό δυναμικό της.** Η οικονομική δυσπραγία της χώρας θα επιδεινώνεται λοιπόν συνεχώς, χωρίς να μπορούν να δημιουργηθούν εντός της συνθήκες ανασυγκροτήσεως των παραγόντων της, καλύτερης διανομής των οικονομικών μέσων, εξορθολογισμού της κατανομής ρόλων και πόρων, και αναδομήσεως της ελαττωματικής θεσμικής της σύστασης που προκαλεί σε τελευταία ανάλυση τη βαριά δυσλειτουργία της οικονομίας της.

Η νομισματική και χρηματοπιστωτική πολιτική δεν θα μπορεί να βοηθήσει την πάσχουσα χώρα. Δεν είναι δυνατόν, π.χ., να περιοριστεί η ρευστότητα, να ανεβούν τα ονομαστικά επιτόκια και να υπερτιμηθεί έτσι το νόμισμα, ειδικά στη συγκεκριμένη χώρα, ώστε να καταπολεμηθεί ο πληθωρισμός και να προωθηθούν οι απαιτούμενες διαρθρωτικές αλλαγές στη νοσούσα οικονομία. Το νόμισμα και τα επιτόκια είναι κοινά για όλη την Ευρωζώνη, και η ΕΚΤ έχει σκοπό τη διατήρηση της σταθερότητας του επιπέδου τιμών επίσης για όλη την Ευρώπη. **Βεβαίως, εάν παρουσιασθούν ανάλογα προβλήματα στις κυρίαρχες Ευρωπαϊκές οικονομίες, η ΕΚΤ θα δράσει, επί βλάβει τότε των οικονομιών των μικρών χωρών που θα παρουσιάζουν διαφορετικού είδους προβλήματα από αυτά των μεγάλων.**

Χωρίς τη δυνατότητα άσκησης της κατάλληλης νομισματικής και χρηματοπιστωτικής πολιτικής, η Κυβέρνηση της αδύναμης χώρας δεν μένει παρά να στραφεί στην επιλογή μιας δημοσιονομικής και γενικότερης οικονομικής πολιτικής που να μπορεί να βοηθήσει τη χειμαζόμενη οικονομία της. Οι γενικοί άξονες μιας τέτοιας πολιτικής θα έπρεπε να ήταν: δραστική μείωση της φορολογίας και αποφασιστική συμπίεση των κρατικών δαπανών. Τελικό σκοπό θα αποτελέσει η απελευθέρωση του εγκλωβισμένου δημιουργικού δυναμικού της κοινωνίας μέσω της αναδόμησης των αποστεωμένων θεσμών. Ενδιάμεσος στόχος θα ετίθετο η ριζική αποκρατικοποίηση της οικονομίας και της εν γένει ζωής του τόπου.

Αλλά μια τέτοια πολιτική θα ήταν ευκολότερο και λιγότερο οδυνηρό να ακολουθηθεί εκτός της ΟΝΕ, ή έστω πριν την ένταξη της χώρας σε αυτήν. Θα μπορούσε τότε να ενδυναμώσει την οικονομία της χώρας με μεγαλύτερη δυνατότητα προσαρμοστικών εξισορροπήσεων στη διαδικασία της εξυγίανσης, και πάντως χωρίς το πρόσθετο βάρος του φαύλου κύκλου που η ΟΝΕ δημιουργεί εις βάρος της υστερούσης χώρας. Εάν το κατεστημένο της χώρας δεν προέβη στις απαιτούμενες δημιουργικές τομές πριν την είσοδο στην ΟΝΕ, είναι τελείως απίθανο και να επιχειρήσει καν να

τις εφαρμόσει μέσα στο βεβαρημένο πλαίσιο της Ευρωζώνης. Εάν δεν γίνεται το λογικό όταν και όπως πρέπει, είναι αφέλεια ή κυνική υποκρισία να διατείνεται κανείς ότι θα γίνει όταν και όπως δεν πρέπει και, πιθανότατα, δεν μπορεί.

Γιατί, εκτός των υποθετικών προθέσεων των κυβερνήσεων και του ηγετικού κατεστημένου των επιμέρους κρατών-μελών, είναι και θέματα αντικειμενικής λογικής της ΟΝΕ που καθιστούν δυσχερή έως ανεφάρμοστη τη θεραπευτική αγωγή μιας νοσούσας οικονομίας μέσω κατάλληλης δημοσιονομικής και γενικότερης οικονομικής πολιτικής. **Πρώτον, εάν επεδίωκε την αναμόρφωση του παρωχημένου οικονομικού μοντέλου της η Ε.Ε. θα την εφήρμοζε η ίδια και θα την απαιτούσε ως προϋπόθεση ένταξης στην ΟΝΕ. Αντ' αυτού επέλεξε ονομαστικά κριτήρια σύγκλισης που αφήνουν εκτός την ουσία των προβλημάτων και την πραγματική απελευθέρωση των οικονομιών της, ιδιαίτερα των νοσουσών και υστερουσών. Δεύτερον, αποτελεσματική κοινή νομισματική πολιτική δεν έχει νόημα χωρίς κοινή δημοσιονομική και οικονομική πολιτική. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι αχώριστο μέρος του συνολικού οικονομικού συστήματος, και αποτελεί το λειτουργικό εποικοδόμημα της πραγματικής οικονομίας. Οι νόμοι που διέπουν το οικονομικό πεδίο περιλαμβάνουν σε οργανική αλληλεξάρτηση και τις δυο σειρές παραμέτρων, τις χρηματοπιστωτικές και της πραγματικοοικονομικές. Οι χρηματοπιστωτικές παράμετροι είναι εξηρημένες μεταβλητές των παραμέτρων της πραγματικής οικονομίας σε ένα φυσικό σύστημα.**

Συμπληρωματικός της ΕΚΤ θα χρειαζόταν λοιπόν ένας θεσμός υπεύθυνος για την κοινή δημοσιονομική και οικονομική πολιτική της Ευρωζώνης. Εάν εντέλει ιδρυθεί ένα τέτοιο όργανο (όποιας συστάσεως) με πραγματικά αποφασιστική αρμοδιότητα στη χάραξη κοινής οικονομικής πολιτικής, θα εκφράζει τα συμφέροντα του Ευρωπαϊκού Διευθυντηρίου των Μεγάλων Κρατών, αυτού που έχω ονομάσει νέα «Ιερά» Συμμαχία. Τότε θα

είναι αδύνατη η άσκηση ουσιαστικά ανεξάρτητης δημοσιονομικής και οικονομικής πολιτικής σε επίπεδο κράτους-μέλους, προς διόρθωση μιας οικονομικής δυσπραγίας του.

Εάν δεν μπορέσει τελικά (όπως και δεν θα μπορέσει) να θεσμοθετηθεί ισχυρό όργανο κοινής οικονομικής πολιτικής (το Βρετανικό σχέδιο για την Ε.Ε.), τότε εναπόκειται σε κάθε κράτος να διορθώνει τα του οίκου του στον οικονομικό τομέα, αλλά η δυνατότητα παρέμβασής του είναι καθοριστικά περιορισμένη, έστω και μόνο λόγω της ανυπαρξίας νομισματικής και χρηματοπιστωτικής ιδιαιτερότητας για τη χώρα.

Πρέπει να τονίσω ότι όταν ομιλώ για αδυναμία άσκησης **κατάλληλης** νομισματικής πολιτικής, δεν εννοώ – αν και δεν αποκλείω σε όλως ειδικές περιπτώσεις – την αδυναμία άσκησης **παρεμβατικής** χρηματοπιστωτικής πολιτικής, **αλλά βασικά την αδυναμία φυσικής διευθέτησης** – αυτορρυθμιζόμενης ή βοηθούμενης από την κατάλληλη **αρνητική** πολιτική – **των τριών θεμελιωδών νομισματικών μεγεθών:** (α) της εξωτερικής αξίας του χρήματος, δηλαδή της συναλλαγματικής του **ισοτιμίας**, (β) της εσωτερικής αξίας του χρήματος, δηλαδή του επιπέδου τιμών στο σύστημα θεσμικής ισχύος του και συνεπώς της **ποσότητάς** του, και (γ) της αξίας χρήσης του χρήματος, δηλαδή των **επιτοκίων**.

Τι ελπίδα απομένει εν κατακλείδι στην πράξη για την αδύναμη χώρα στην ΟΝΕ; Γιατί βέβαια να ελπίζει ότι με πονηρά κόλπα λογιστικής διαχείρισης και με αλληλοαναιρούμενους ρηχούς παρεμβατισμούς θα μπορέσει να βραχυκυκλώσει τη δράση των οικονομικών αναγκαιοτήτων και να ξεγελάσει τη σκληρή εφαρμογή των νόμων της αγοράς, αυτό είναι ελπίδα καταστροφική.

Οι αντικειμενικώς ισχύουσες τάσεις στην οικονομία, μπορεί να εμποδίζονται για λίγο να φανερωθούν αποτελεσματικά με αναχαιτιστικές τεχνητότητες, αλλά η φυσική ροπή τους στο τέλος εκδηλώνεται και με μεγαλύτερη ορμή, όσο οι προσωρινοί τεχνητοί εμποδισμοί τους ήσαν

ισχυρότεροι. Ποτέ δεν μπορούν τα φαινόμενα να ακυρώνουν την ουσία – και μάλιστα τα απατηλά και πλαστά φαινόμενα.

Σε τι λοιπόν μπορεί να ελπίζει μια αδύναμη χώρα στην ΟΝΕ;

Σε αυτό στο οποίο στηρίζεται κάποια περιοχή μιας χώρας που υστερεί οικονομικά σε σχέση με άλλες περιοχές της ίδιας χώρας. Δηλαδή στη διοχέτευση πόρων προς αυτήν κατά προτίμηση. Αλλά, **πρώτον** τα πακέτα κυρίως θα κατευθύνονται στο εξής προς τα μελλοντικά νέα μέλη και τις νεοεισερχόμενες χώρες, ακριβώς για να τις βοηθήσουν να αντεπεξέλθουν καλύτερα στον κλονισμό της εισόδου στην ΟΝΕ. **Δεύτερον**, οι διάφορες επιδοτήσεις κακό κάνουν εάν δεν συνοδεύονται από γενικότερες διαρθρωτικές αλλαγές απελευθερωτικές καταπιεσμένου ικανού δυναμικού. Τεχνητές π.χ. ενέσεις «μεγάλων» κρατικών έργων, χωρίς αντίστοιχο λειτουργικό οικονομικό αποτέλεσμα, αυξάνουν απλώς τη διαπλοκή και διαφθορά ενός δυσλειτουργούντος συστήματος και παρακωλύουν την απαιτούμενη αναδόμησή του. Και **τρίτον**, η δυνατότητα μεταφοράς πόρων στα ασθενούντα μέλη προϋποθέτει την αποτελεσματική σύμπληξη ενός Ευρωπαϊκού Υπερκράτους, που να συμπεριφέρεται στα κράτη-μέλη όπως ένα κράτος μπορεί να συμπεριφέρεται προς τις περιφέρειές του. Αλλά τέτοιο υπερκράτος είναι αδύνατον να συγκροτηθεί στον Ευρωπαϊκό χώρο χωρίς πόλεμο και έχει αποδειχθεί αδύνατον να επιβληθεί με πόλεμο (βλ. άρθρο μου στον **Ημερήσιο Κήρυκα**, 20.12.2000). Οι συστατικές συνθήκες της Ευρωζώνης αποκλείουν ακριβώς το ενδεχόμενο να λειτουργήσει ως πεδίο μεταφοράς κεφαλαίων κατά τον τύπο ενός κράτους.

Το ΕΥΡΩ και η ΟΝΕ αποτελούν ένα αξεδιάλυτο πλέγμα παραλογισμού πρωτοφανούς στην ιστορία. Η Ευρώπη της παρακμής, υπό το ιστορικό της Διευθυντήριο, μέσα στην απόγνωση που αισθάνεται με τον οριστικό της παραμερισμό από το κέντρο των εξελίξεων, έχει επιδοθεί σε μια απέλπιδα προσπάθεια μαγικής, Φαουστικής ανανήψεώς της. Παραμορφώνει και αντιστρέφει τη φυσική τάξη των πραγμάτων κατά

τον οικείο τρόπο και την προσφιλή της συνήθεια. Η γοτθική τερατολογία των κατασκευασμάτων της δεν θα παραπλανήσει ασφαλώς την αλάνθαστη και αναπόδραστη φύση. Αλίμονο στις χώρες εκείνες που επένδυσαν στις αντιστορικές τεχνητότητες του Ευρωπαϊκού Μοντέλου για να επιβιώσουν στην παγιωμένη αδυναμία τους.

[Δημοσιεύθηκε στον «ΗΜΕΡΗΣΙΟ ΚΗΡΥΚΑ»

Κυριακή 31 Δεκεμβρίου 2000]